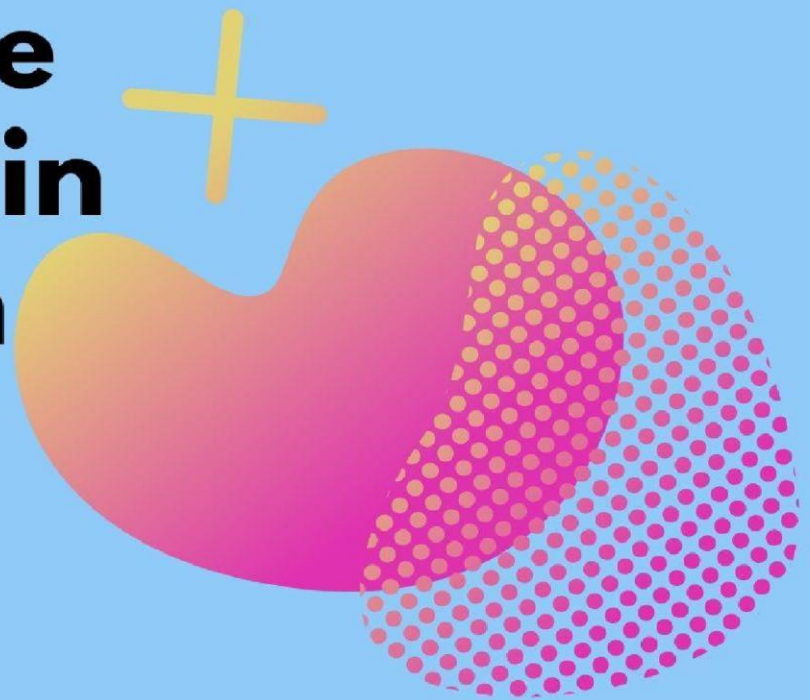

ICIRE 2021

International Congress on Innovative Research in Education

ABSTRACT BOOK

12 - 14 DECEMBER 2021

PRIZREN, KOSOVO

ISBN: 978-625-00-0502-6

10:30

Dr. Öğr. Üyesi Enver YOLCU

EAB Başkan Yardımcı

*Yenilikçi yaklaşımlar bağlamında görsel kültür
ve sanat eğitimi*

Salih Zeki GENÇ

Çanakkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dekanı

Pandemi Dönemi ve Eğitim

11:30

Prof. Dr. Cem TUNA

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Kosova'da Çalışmış Bir Akademisyen

Gözüyle Kosova Eğitim Sisteminde Gelişmeler

Bedrettin Koro

Eğitimci

Kosova'da Türkçe eğitimde öğretmen yetiştirme

12:30

Kongre Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Serdan Kervan (KEAD Başkanı)

Düzenleme Kurulu Başkanları

Prof. Dr. Erdoğan Tezci (Balıkesir Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa Yunus Eryaman (Dünya Eğitim Araştırmalar Birliği Başkanı-WERA)

Prof.Dr. Rabije Murati (Tetova Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan Arslan Çanakkale Üniversitesi

Doç. Dr. Shemsi Morina Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi

Doç. Dr. Rifat Morina Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi

Doç. Dr. Soner Yıldırım (Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi)

Dr. Teona Kvantchiani (Ivane Javakhishvili Tbilisi State University)

Dr. Öğr. Üyesi Enver Yolcu (Türkiye Eğitim Araştırmalar Birliği)

Bilim/Hakem Kurulu

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ (EAB)

Prof. Dr. Qurban Qasimov (Bakü Devlet Üniversitesi)

Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN (EAB)

Prof. Dr. Suzan Canhasi (Priştina Üniversitesi)

Doç. Dr. Kamala Gahramaova (Bakü Devlet Üniversitesi)

Doç. Dr. Hakan DEDEOĞLU (EAB)

Doç. Dr. Elsev Brina Lopar (Prizren Ukshin Hoti Üniveritesi)

Doç. Dr. Nihat Gürel KAHVECİ (EAB)

Doç. Dr. Bülent DÖŞ (Gaziantep Üniversitesi)

Doç. Dr. Mustafa KOÇ (EAB)

Doç. Dr. Mehmet AÇIKALIN (EAB)

Doç. Dr. İlknur MAYA (EAB)

Doç. Dr. Mirvari Ağayeva (Bakü Devlet Üniversitesi)

Doç. Dr. Süleyman CAN (EAB)

Doç. Dr. Cem Tuna (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)

Doç. Dr. Nuran Muhaxheri (Priştina Üniversitesi)

Doç. Dr. Halim Bajraktari (Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Münevver M. Yıldırım (Prizren Ukshin Hoti Üniveritesi)

Yrd. Doç. Dr. Gjyle Totaj (Prizren Ukshin Hoti Üniveritesi)

Yrd. Doç. Dr. Fatmir Mehmeti (Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Pranvera Jetishi Qollaku (Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Esen Spahi Kovaç (Prizren Ukshin Hoti Ünivrsitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gürkan ERGEN (EAB)

Dr. Öğr. Üyesi Necati CERRAHOĞLU (EAB)

Dr. Öğr. Üyesi Nalan ARABACI (EAB)

Dr. Öğr. Üyesi Levent ÇETİNKAYA (EAB)

Öğr. Gör. Dr. Yahya Han ERBAŞ (EAB)

Dr. Enis Kervan

Dr. Cengiz esko
Dr. Sencar Karamuo
Tayfun TAŐBİLEK (EAB)
Aliyeva NURANE (Baku Devlet Universitesi)

İÇİNDEKİLER

YÜKSEKÖĞRETİMDE YENİLİKÇİ BİR TEKNOLOJİ OLARAK ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK: SINIFLARDA KULLANIMI, KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE BAŞETME STRATEJİLERİ	4
MEDICAL EDUCATION ON QUARANTINE COVID-19 WITH APPLICATION DISTANCE LEARNING.....	5
SOCIAL MEDIA MARKETING IN THE FIELD OF EDUCATIONAL BRANDS SERVICES IN IRAN	6
QUESTION-ANSWER RELATIONSHIPS IN SOCIAL STUDIES COURSES WITH STUDENTS WITH HEARING LOSS.....	7
STUDYING THE FEATURES OF GENERATION Z FOR TEACHING TATAR AS A FOREIGN LANGUAGE.....	8
EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE İMKÂN VE FIRSAT EŞİTLİĞİNİN GERÇEKLEŞMESİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ.....	9
EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE İMKÂN VE FIRSAT EŞİTLİĞİNİN GERÇEKLEŞMESİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ.....	10
SFİDAT E MBROJTJËS JURİDİKO CİVİLE TË AUTORİT NË KOSOVË	11
SHKELJA E TË DREJTËS SË PRIVATESISË, CENİM İ LİRİVE DHE TË DREJTAVE TË NJERIUT NË KOSOVË... ..	12
YARATICI DRAMA DESTEKLİ ÖĞRETİMİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ	13
COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE VELİLERİN GÖZÜNDEN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ.....	14
KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİN SERGİLEDİĞİ PROBLEM DAVRANIŞLARA YÖNELİK SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UYGULADIKLARI ÖNLEM, MÜDAHALE STRATEJİLERİ VE YÖNTEMLERİ	15
ÇOCUKARIN EĞİTİMİNDE OYUNUN ÖNEMİ VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ.....	16
DHUNA DHE DİSKRİMİNİMİ NË KOSOVË Sİ SHKAKTAR İ PANDEMİSË COVID-19	17
MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ OKUL UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI.....	18
DETERMINATION OF MOMENTS AND DENSITIES OF RANDOM FUNCTIONS AT THE OUTPUT OF DYNAMICAL SYSTEMS İN THE MAPLE ENVIRONMENT	19
ERGENLİK DÖNEMİ DEPRESYONLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI.....	20
PATENTA, ROLİ DHE RËNDËSİA E SAJ NË KOSOVË.....	22
PËRCEPTİMET E MËSİMDHËNËSVE TË ARSİMİT FİLLOR RRETH ZBATİMİT TË KURRİKULËS SË RE TË KOSOVËS.....	23
PËRAFRİMİ İ KURRİKULAVE UNİVERSİTARE NË PROGRAMET E MËSUESİSË, NJË SFİDË NË SHËRBİM TË STUDENTËVE.	24
SFİDAT E MBROJTJES JURİDİKO CİVİLE TË AUTORİT NË KOSOVË.	25
NDİKİMİ İ PANDEMİSË NË PUNËSİMİN E TË RİNJËVE NE KOSOVË	26
KEY FACTORS THAT AFFECTS İN ENTERPRISE PERFORMANCE.....	27
THE RİGHT OF REAL SERVİTUDES ACCORDİNG TO LOCAL LAW COMPARED TO SOME EUROPEAN COUNTRİES	28
BUSİNESSES AND THEİR İMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT.....	29

OPINIONET E MËSIMDHËNËSVE TË ARSIMËT FILLOR NË KOSOVË RRETH QASJES NDAJ FËMIJËVE ME NEVOJA TË VEÇANTA.....	30
TREGU I SËGURIMEVE NË KOSOVË.....	31
AKADEMIK BAŞARININ ARTTIRILMASINDA AILENIN KATILIMI	32
GENÇLERIN ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK FARKINDALIKLARI.....	33
EĞİTSEL OYUN İLE DESTEKLENER ÖĞRETİMİN ÇOCUĞUN OKUL BAŞARISINA ETKİSİ	34
AUTISM EDUCATION MATERIAL REVIEW IN TERMS OF GRAPHIC DESIGN AND PRINT OFFERINGS	35
SOCIAL COMMERCE TENDENCY ON SOCIAL MEDIA PLATFORMS: A STUDY AMONG UNIVERSITY STUDENTS.....	36
4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ SOSYAL DAVRANIŞLARI İLE EBEVEYİN DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	37
TÜRKİYE’DE KURUMSAL AKADEMİLER	38

YÜKSEKÖĞRETİMDE YENİLİKÇİ BİR TEKNOLOJİ OLARAK ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK: SINIFLARDA KULLANIMI, KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE BAŞETME STRATEJİLERİ

Murat ÇOBAN
Agri Ibrahim Cecen Üniversitesi,
Turkey,
mcoban2005@gmail.com

Özet

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler dijital çağın öğrencileri ve eğitimcileri için farklı öğrenme ve öğretme fırsatlarını da beraberinde getirerek, geleneksel öğretim yaklaşımlarına farklı alternatifler sunmaya devam etmektedir. Son yıllarda gelişen teknolojiler arasında yer alan Artırılmış Gerçeklik (AG), yeni içerik dağıtma ve kullanıcı algılarını etkileme potansiyeli nedeniyle bilimsel ve endüstriyel alanları önemli ölçüde etkilemiştir. Bir tanıma göre AG; kullanıcıların gerçeklik algısını artırmak için bağlamsal bir bilgi katmanı oluşturarak, gerçek dünyada kullanıcının duyuşsal algısını geliştiren üç boyutlu (3B) bir teknoloji olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanıma göre AG, bir bilgisayar tarafından yapılan sanal ve gerçek dünya görüntülerinin bir kombinasyonunu geliştiren bir teknoloji olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca AG; gerçek dünyamızdaki nesnelerin sanal dünya ile bütünleştirilerek, bu nesnelerle gerçek zamanda etkileşim fırsatı veren ve sanal dünyada bu nesnelerin 3B olarak temsil edilmesini sağlayan bir teknoloji olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda AG; gerçek dünyamızdaki nesnelerin bir kamera aracılığıyla algılanarak metin, grafik, resim, video, 3B model, animasyon gibi bileşenlerle temsil edilmesini sağlayan bir sistem olarak düşünülebilir. AG teknolojileri sağlık, imalat, tarım, görselleştirme ve bakım-onarım gibi pekçok alanda kullanılmaktadır. Bununla birlikte, AG teknolojilerinin potansiyel olarak en çok kullanıldığı alanlar arasında şüphesiz eğitim alanı bulunmaktadır. Bu bağlamda AG, eğitim sektöründe önemli bir teknoloji olarak kabul edilmektedir. AG teknolojileri özellikle öğrenme sürecini ve öğrenme sonuçlarını iyileştirmek için duyuşsal çevreleme, gezinme ve nesne manipülasyonunu kullanmaktadır. Bu doğrultuda eğitim alanında AG, sınıf içi ve sınıf dışı öğretim süreçlerinde önemli faydalar sağlamıştır. Örneğin, öğrenme sürecinde öğrencilerin motivasyonunu sağlama, öğrencilerin anlamalarını geliştirmek için 3B nesneleri çeşitli perspektiflerden veya açılardan analiz etmelerine fırsat verme ve öğrenme etkinliği sürecinde bilişsel yüklerini azaltma gibi yararlarının olduğu söylenebilir. Ayrıca AG teknolojileri, gerçek dünyamızda göremediğimiz ya da ulaşamadığımız yerlerin simüle edildiği biçimlerini eş zamanlı olarak sunarak bu yerleri keşfetmemize fırsat verebilmektedir. Ancak AG teknolojilerin eğitimde etkili olarak kullanımı ve özellikle öğrencilerin öğrenme performanslarını geliştirebilmesi için bu teknolojilerin potansiyelinin ve sınırlılıklarının incelenmesi bağlamında daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın amacı da; AG teknolojilerinin yükseköğretim düzeyindeki sınıflarda kullanımına ilişkin araştırmaların sonuçlarını irdelemek, karşılaşılan sorunları derlemek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli temel alınmıştır. Bu bağlamda SCOPUS veri tabanında son beş yıla ait (2017-2021 yılları arası) çalışmalar arasında "augmented reality" and "learning" or "teaching" and "higher education" anahtar kelimeleri kullanılarak arama yapılmış ve toplam 123 araştırmaya rastlanmıştır. Elde edilen çalışmalar içerik analizi yöntemiyle tasnif edilmiştir. Bulgulara göre AG teknolojilerinin eğitimde etkili olarak kullanılmasının önünde teknik, pedagojik kullanılabilirlik, bilişsel yük ve diğer bazı engellerin olduğu görülmüştür. Ayrıca eğitimcilerin bu teknolojileri sınıflarda kullanma sürecinde bazı teknik ve donanımsal sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Bu çalışmadan elde edilen bulgular AG teknolojilerinin öğrenme sürecindeki potansiyelinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca gelecekte bu teknolojilerin sınıflara entegrasyonu bağlamında yeni stratejilerin ve öğretim tasarımlarının geliştirilmesi sürecine destek olabilir.

Anahtar Kelimeler: Artırılmış gerçeklik, öğrenme, öğretim teknolojileri, eğitim teknolojileri

MEDICAL EDUCATION ON QUARANTINE COVID-19 WITH APPLICATION DISTANCE LEARNING

Volodymyr Sulyma
Dnipro State Medical University,
Ukraina,
Volodyasulyma2@gmail.com

Ruslan Duka
Dnipro State Medical University,
Ukraina
ruslduka@gmail.com

Kateryna Yaroshenko
Dnipro State Medical University,
Turkey,
jaroshen@gmail.com

Abstract

Distance learning of students in conditions quarantine Covid-19. Covid-19 has been declared as a pandemic disease by the WHO on March 11th, 2020. The disease started in Wuhan province in China in late December 2019. Since that time, the global incidence of Covid-19 disease has increased dramatically. The question of the use of this form of education in medical educational institutions remains controversial. On the one hand, the advantages of distance education are the possibility of teaching a large number of students at once, facilitating the educational process, in the case of teaching people with disabilities, adaptability - learning using modern software and hardware makes e-education more effective, also, usually, distance learning is cheaper than regular education. First of all, by reducing the cost of moving, living in another city, reducing the cost of organizing the courses themselves. Opponents of the use of distance education in medicine believe that mastering practical skills, which are the main component in training future medical workers, is impossible in this way. However, in our opinion, the use of this form of education in medical schools is not only possible, but necessary. Further analysis of the non-participating students showed that 6th-year students were the least to be involved in distance learning as the majority of them have completed their academic courses before the Covid-19 curfew. With advances in technologies and social media, distance learning is a new and rapidly growing approach for undergraduate, postgraduate, and health care providers. Regardless of reported benefits, medical students preferred the blended approach in teaching as distance learning represented a major challenge to acquire adequate clinical medical skills.

Keywords: *Quarantine COVID-19, distance learning, medical students*

SOCIAL MEDIA MARKETING IN THE FIELD OF EDUCATIONAL BRANDS SERVICES IN IRAN

Behdokht mahdavi
Azad University of Kish Island,
Iran,
mahdavibehdokht@gmail.com

Mohammad Mahmoodi
Azad University,
Iran
drmahmoudim@yahoo.com

Abstract

The aim of the present study was to model social media marketing in the field of educational brands services in the country through the research method of Exploratory Mixed Methods model. Statistical population in the qualitative phase, was a group of professors and experts in the field of marketing based on social networks, and in a quantitative phase, there were 3759 (2917 men and 842 women) faculty members of higher education centers in Mazandaran province. In the qualitative phase, using the snowball sampling method, 20 participants and in the quantitative phase, using the relative stratified random sampling method based on Cochran's formula, 338 participants were selected as a statistical sample. Data in the qualitative phase were extracted through the implementation of Delphi technique by a semi-structured questionnaire and in the quantitative phase were extracted through the implementation of researcher-made questionnaires with 137 items on the statistical sample and analyzed using SPSS and Smart PLS software. The validity of the questionnaires was confirmed in content and structure form. Reliability was estimated and confirmed by Cronbach's alpha coefficient with 82%. Two methods of descriptive statistics (mean, variance, standard deviation) and inferential statistics (exploratory and confirmatory factor analysis) were used to analyze the data. The results showed that in the final model, the dimension of "employee characteristics" and "managers' characteristics" had 2 components and 7 indicators, the dimension of "product characteristics" had 3 components and 3 indicators, the dimension of "company characteristics" had 5 components and 7 indicators, the "market characteristics" dimension had 3 components and 12 indicators, the "competitive conditions" dimension had two components, and the "society governing laws" dimension had three components.

Keywords: *social media marketing Ecosystem , digital marketing , social marketing, educational Marketing,marketing, social networks, social media marketing, educational brands*

QUESTION-ANSWER RELATIONSHIPS IN SOCIAL STUDIES COURSES WITH STUDENTS WITH HEARING LOSS

Elif Akay
Anadolu University,
Turkey,
elifakay@anadolu.edu.tr

Abstract

Educational settings adopt an active participatory learning process where students with and without hearing loss are guided towards knowledge through questions. Questions are believed to improve critical, creative and high-level thinking skills in this process. Literature shows that question types are categorized as cognitive memory, convergent thinking, divergent thinking and evaluative thinking questions. In the Social Studies course, it is important to ask questions that stimulate cognitive memory, convergent, divergent and evaluative thinking so that they can understand the content covering issues such as citizenship, economics, history, geography, and thus develop higher cognitive thinking skills.

The aim of this study is to examine the types of questions asked to students with hearing loss in the Social Studies course, the problems they experience in understanding and answering these questions, and possible ways to overcome these. Accordingly, the researcher seeks answers to questions such as (a) what kind of oral questions have been asked to students with hearing loss in the Social Studies course? and (b) what are the problems that students with hearing loss experience while struggling to understand and answer these questions?

Method

This research is a case study. Eight students with hearing loss participated in the study. Data was collected through observations, interviews, documents, research logs and process products. The themes that emerged from the analysis of the data are (a) similar and dissimilar questions in the exposition, development and recapitulation (b) the actions that the teacher takes to help students understand the questions and (c) group dynamics that help students answer the questions.

Results

(a) Similar and dissimilar questions asked in the in the exposition, development and recapitulation sections

This study determined that it was cognitive memory questions that were mostly used in the exposition stage of Social Studies courses. It has been observed that the students were able to answer some questions correctly and could not answer some of them. During the research, all types questions were used. in the development and recapitulation sections of the Social Studies course. It was determined that the students had the most difficulty in answering the evaluation questions.

(b) The actions that the teacher takes to help students understand the questions. It was seen that participating students needed support to understand and answer questions in the Social Studies course. Explanations and guiding questions were required for students to answer questions. Provided additional information for students to answer the question correctly or provided multiple choice answers.

(c) Group dynamics used to answer questions. Students used each other answers and were give each other clues from the material.

Conclusion

It can be said that students with hearing loss can actually answer these types of questions when divergent and evaluative questions that students cannot answer are explained through cognitive memory and convergent questions, collaboration, and use of additional materials.

Keywords: *question-answer relationships, oral questions, students with hearing loss, Social Studies course, cochlear implant*

STUDYING THE FEATURES OF GENERATION Z FOR TEACHING TATAR AS A FOREIGN LANGUAGE

Alsu SHAMSUTOVA
Osmaniye Korkutata University,
Turkey,
atlas1@mail.ru

Abstract

Purpose

Nowadays it requires a lot of responsibility from us to be a foreign language teacher because our students are a completely new generation – Generation Z. They have their individual qualities of thinking, perception of information and presentation to the world around them. The purpose of the research is to determine the peculiarities of students' perception of a new generation of cultural and linguistic information when teaching Tatar as a foreign language.

Design/methodology/approach

This document focuses on the main issues of information perception by Generation Z and current trends in teaching Tatar as a foreign language, on foreign experience and technology of teaching the Tatar language. To achieve the goal the following research methods are used in the work: comparative-typological, cultural-aesthetic methods. With the help of a systematic approach, an analytical description of the author's scientific, linguistic and pedagogical reflections is provided.

Findings

While teaching Tatar as a foreign language, speech and language act as a mechanism for the personal development of students of generation Z and as the main way of forming images of the national culture of the language that is being studied. As a result of teaching, we found that the old concepts of language education require the creation of a new, flexible learning technology, differentiated by content and taking into account new teaching methods. This technology should give Generation Z students the opportunity to quickly adapt to the new cultural and informational space, because the Tatar language as a foreign language becomes for them the historical and cultural heritage of another people and fosters tolerance. The younger generation begins to understand the spiritual and aesthetic values of their native language through comparison and presentation of the culture of the Tatar people.

Originality/value

We rely on new qualitative and quantitative data, collected in the context of teaching the Tatar language to Generation Z students at foreign universities. They represent a system of views on the problems, basic principles, goals, objectives and main directions of the development of the teaching system. All this contributes to the education of a comprehensively developed personality with feelings of tolerance and respect for representatives of other cultures, understanding the history, culture and philosophy of the Tatar people. The scientific novelty of the article is to highlight the main features of generation Z while learning a foreign language and through them to improve the motivation of students in rapid language learning. The results indicate that the author made serious steps in studying the main issues of teaching the Tatar language as a foreign language for the younger generation and identified factors determining changes in approaches to teaching the language.

Keywords: *Studying of Generation Z, Tatar people, Tatar as a foreign language, new teaching methods, teaching objectives.*

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE İMKÂN VE FIRSAT EŞİTLİĞİNİN GERÇEKLEŞMESİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Cem Tuna
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi,
Turkey,
cem.tuna@erdogan.edu.tr

Özet

Bu çalışmada eğitim fakültesi öğretmen adayları görüşlerine göre Türk Eğitim Sisteminde imkân ve fırsat eşitliğinin gerçekleşmesi incelenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımlarından nitel durum çalışması kullanıldığı bu çalışmada, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde çeşitli bölümlerde ve sınıflarda öğrenim gören, zorunlu dersler arasında yer alan Eğitim Sosyolojisi dersini alan öğretmen adaylarından gönüllü olanlarla görüşme yapılmıştır. Öğretmen adaylarına Türk Eğitim Sisteminde imkân ve fırsat eşitliğinin gerçekleşmesi ekonomik, coğrafi, kültürel, sosyal, politik, eğitimsel faktörler açısından sorulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak sonuçlar sunulmuştur. Çalışmada ulaşılan sonuçlardan bazıları şunlardır: Öğretmen adaylarının yaklaşık üçte ikisi ekonomik faktörlerin imkân ve fırsat eşitliğini etkilediğine kesinlikle katılmaktadır. Öğretmen adaylarının yarısı coğrafi faktörlerin imkân ve fırsat eşitliğini etkilediğini düşünmektedir. Öğretmen adaylarının yarısından azı cinsiyet ayrımının kız çocuklarının eğitimini olumsuz etkilediği görüşündedir. Öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı yeteri kadar ve nitelikli öğretmen olmamasının imkân ve fırsat eşitliğini olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı eğitim politikalarının imkân ve fırsat eşitliğini etkilediği görüşündedir. Öğretmen adayların yaklaşık dörtte üçü eğitim eşitliğinin olduğu düşüncesindedir. Öğretmen adaylarının üçte ikisi yöneltmenin gerçekleştiği görüşündedir. Öğrencilerin yaklaşık beşte dördü eğitim hakkının gerçekleştiğini düşünmektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçların hem öğretmen adaylarına hem de ilgililere bir farkındalık oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim fakültesi, öğretmen adayları görüşleri, Türk Eğitim Sistemi, imkân ve fırsat eşitliği, eğitim hukuku.

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE İMKÂN VE FIRSAT EŞİTLİĞİNİN GERÇEKLEŞMESİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Sıdıka Akdeniz
Şırnak Üniversitesi,
Türkiye,
akdenizsba@gmail.com

Evin Bayar
Şırnak Üniversitesi,
Türkiye,
bayarevin600@gmail.com

Özet

Her bir bilim dalının bilgi birikim süreçlerindeki farklılaşma kaçınılmaz olarak o bilimin öğrenme süreçlerinde de değişikliğe neden olmaktadır. 1929'da yaşanan Büyük Buhran sonrası klasik iktisatçıların temel varsayımlarının geçerliliği sorgulanmaya başlamış; Keynes'in ekonomik önermeleri çerçevesinde kriz atlatılmaya çalışılmıştır. Klasik öğretinin temel varsayımlarının çöküşü ile başlayan iktisadi tartışmalar kaçınılmaz olarak iktisat eğitimine de yansımıştır. İktisat eğitiminin niteliği ile ilgili tartışmalar dünyada son 30 yılda daha da artmıştır. İktisat eğitimi ile ilgili tartışmalar esas olarak iktisat bilimini egemen iktisat öğretileri ile sınırlı kalması ile ilgilidir. Egemen ya da ana akım iktisat olarak tanımlanan neoklasik iktisat öğretisinin, iktisadın sosyal bir bilim olma gerçekliğinden hareket ederek; metodolojik sınırlılığı, ekonomide karşılaşılan temel sorunlara çözüm bulmada yetersiz kalması ve matematiğin bir araç değil de bir amaç olarak kullanılması bu öğretinin iktisadi "otistik" bir bilim haline getirdiği tartışılmaktadır.

İktisat eğitimi alan bir öğrenciden öncelikle beklenen temel çıktı, teori ile pratik arasındaki dengeyi kurmasıdır. Yani öğretilen farklı iktisadi akımları bilimsel ve eleştirel olarak ele almalı, bunlar arasında karşılaştırma yapmalı, pek çok toplumsal ve ekonomik konularda soru sorabilen/sorgulayan nesillerin yetişmesidir. Bu ise iktisat eğitiminde yer alan temel öğretilerin ve müfredatlarının yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışma kapsamında ana akım iktisat öğretilerinin güncel ekonomik sorunları açıklamadaki yetersizliği çerçevesinde iktisat eğitimi tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İktisat, İktisat Eğitimi, Neoklasik İktisat

SFIDAT E MBROJTJËS JURIDIKO CIVILE TË AUTORIT NË KOSOVË

Dafina Bytyqi
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren,
Kosovë,
dafinabytyqi.20@gmail.com

Përmbledhje

Personit fizik, i cili nga mendja e tij, intelekti i tij nxjerr diqka për publikun, si autor sot pothuajse cenohen në shumë raste, e cila mbrohet me ligj, e të cilën mund të kërkoj mbrojtjen e të drejtës së tij. Autori të drejtën e tij mund t'a kërkojë me mbrojtje gjyqësore, nëse atij i shkaktohet dëm material, ai me mjetin juridik; kërkesëpadinë, mund të kërkoj nga gjykata që t'i bëhet kompensim për fitimin e humbur dhe zhdëmtim të posaçëm. Edhe pse këto të drejta janë të mbrojtura me ligj, në shumicën e rasteve palet ankohen që këto të drejta nuk respektohen, për arsye të ndryshme nga organet kompetente në Kosovë. Ku shkelen këto të drejta më së shumti. Një element tjetër është dhe mosdija dhe dijes; sipas mosdijes mund të ndodh që shumë persona nuk e dijnë se duhet kërkuar autorizim mbrojtje për veprën nga autori dhe sipas dijes mund të jetë se disa persona mund t'a keqpërdorin, kopjojnë, dhe t'a shfrytëzojnë veprën edhe kur e dinë duhet kërkuar autorizim nga autori, mirëpo ata vazhdojnë në shkeljen e kësaj të drejte. Cilat mbeten sfidat në mbrojtjen e kësaj të drejte ne vend, sa janë mekanizmat rregullativ e ligjor që vien ne mbeshtetje ketyre të drejtave.

Fjalë Kyçe: Mbrojtja gjyqësore, shkelja e të drejtave të autorit, sfidat, autori dhe Kosova.

SHKELJA E TË DREJTËS SË PRIVATESISË, CENIM I LIRIVE DHE TË DREJTAVE TË NJERIUT NË KOSOVË

Prof. Asoc. Dr. Halim Bajraktari
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren,
Kosovë,
halim.bajraktari@uni-prizren.com

Arlinda Bytyqi
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren,
Kosovë,
arlinda.bytyqi2000@gmail.com

Luljeta Voci,
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren,
Kosovë,
luljetavoci5@gmail.com

Përmbledhje

Privatësia si e drejtë themelore e njeriut që përfshinë jetën private dhe familjare të dhënat personale, që garantohet të respektohet nga të gjithë pa dallim. Hulumtimi ka të bëjë se sa kjo e drejtë po cenohet duke ditur mbrojtjen ligjore vendore e ndërkombëtare, sa ka ndikuar faktoret te privatësia në ditët e sotme me zhvillimin e teknologjisë, shtoi dhe elementin e përhapjes së COVID-19, shtimi i përdorimit të platformave online, të cilat jo rrallë rezultojnë si jo të sigurta dhe cak për keqpërdoruesit të cilat ndikuan në shkeljen e kësaj të drejte në Kosovë. Për shkak të rëndësisë që ka privatësia në jetën e çdo personi lind pyetja se sa garantohet kjo e drejtë në vend?

Sa janë të gatshëm dhe të prirur institucionet kompetentet për mbrojtjen e saj dhe eliminimin e formave të shkeljes? Andaj, duke e pasur parasysh rëndësinë e kësaj të drejte në jetën personale sa siguron mbrojtje nacionale si dhe ndërkombetare, me Ligjin për mbrojtjen e të dhënave dhe Kushtetut dhe si i qaset Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut privatësia. Andaj, me qëllim të mbrojtjes së kësaj të drejte, sa janë paraparë këto qasje te tilla praktike në respektimin e jetës private si dhe në garantimin e të drejtës së ankesës në organet kompetente për shkak të shkeljes së kësaj të drejte. Cilat do ishte preventive më e sigurt dhe më e lehtë në mbrojtjen e kësaj të drejte, çfarë sfida ka vendi ynë në garantimin e kësaj të drejte në relacion qytetar- shtet.

Fjalë Kyçe: Privatësia, cenimi i privatësisë, COVID-19, mbrojtja ligjore dhe Kosova.

YARATICI DRAMA DESTEKLİ ÖĞRETİMİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ

Sevgi Mazrek
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren,
Kosovë,

Özet

Eğitimde yaratıcı drama; her hangi bir konuda, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupta ve grup üyelerinin birikimlerinden, yaşantılarından yola çıkarak canlandırmalar yapmaktır. Eğitim öğretim farkındalık ve gelişim alanlarında yaparak yaşayarak deneyimlemesine ortam yaratan bir yöntemdir. Her bireyin kendine has öğrenme biçimi vardır.

Okul öncesi yaşlardan başlayarak herkesin katılabileceği yaratıcı drama, yöntem ve araç olarak pek çok alanda kullanılabilir. Yaratıcı drama; Eğitim öğretim farkındalık ve gelişim alanlarında insanların yaparak yaşayarak, deneyimlemesine ortam yaratan bir yöntemdir. Günümüzde yalnızca bireyin gözlenebilen davranışlarını, öğrenme ürünü olarak kabul eden davranışçı yaklaşım yerine, öğrenmenin bireysel bir süreç olduğunu, bilginin bireyden bireye doğrudan aktarılmayacağını, her bireyin kendi bilgi ve anlamını kendi zihinsel sürecinde inşa edebileceğini kabul eden oluşturmacı (yapılandırmacı) yaklaşım ön plana çıkmıştır. Bu gelişmelerin doğrultusunda 2004 yılında eğitim sistemimiz yapılandırmacı yaklaşım felsefesi temel alınarak hazırlanmıştır. Yapılandırmacı Yaklaşım, bir bireyin nasıl anladığını ve öğrendiğini açıklayan felsefi bir yaklaşımdır. Araştırmanın genel amacı; yaratıcı drama destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarıları üzerine etkisinin incelenmesidir. Bu araştırmanın genel amacını, 2020/2021 eğitim-öğretim yılı Prizren, Mamuşa ve Priştine illerinde bulunan ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin bazı demografik özelliklere göre yaratıcı drama öğretimin öğrencileri akademik başarılarına etkisi konusunda inceleme yapmıştır. Bu çalışmada Yaratıcı Drama Destekli Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi açısından incelemek amacıyla tarama çalışması olarak tasarlanmıştır.

Bu araştırma nicel araştırma yönteminde tasarlanmıştır. Nicel araştırma yaşanan olguları ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir duruma getiren araştırmalardır. Nicel araştırma sayısal araştırma olarak da bilinmektedir. Araştırmanın örnekleme belirlenirken amaçsal örnekleme ile araştırmanın yapılacağı okullar seçilmiş ve bu okullardan Türkçe eğitim veren, Prizren, Priştine ve Mamuşa Belediyesindeki okullarındaki sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır.

Araştırma Prizren Belediyesinde 5 devlet ilkokulunda (Abdyl Frashëri, Mati Logoreci, Motrat Qiriaz, Mustafa Baki, ve Emin Duraku), Mamuşa Belediyesindeki "Anadolu İlköğretim Okulunda" ve Priştine Belediyesindeki "Elena Gjika" İlkokulunda 46 Öğretmen ile görüşme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi.

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE VELİLERİN GÖZÜNDEN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ

Nisa Kurteş
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren,
Kosovë,

Özet

Covid-19 pandemisi dünyanın tüm düzenini, günlük yaşantısını olumsuz yönde etkilemesinin yanı sıra bizlerin sosyokültürel, politik, ekonomik ve eğitim alanlarında zorlu süreçten geçmemize neden oldu. Salgın nedeniyle Kosova dahil dünya üzerinde 191 ülkede okullar kapatılmış, derslerin uzaktan eğitimle devam edilmesi kararı alınmıştır. Bu durum eğitim öğretimi her yönüyle etkilemiştir. Bu nedenle Covid-19 pandemi sürecinde velilerin gözünden ilköğretim öğrencilerindeki davranışların araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Çalışma nicel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Veriler Covid-19 pandemisi sürecinde, mesafe kurallarına uygun bir şekilde toplanmıştır. Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında, Priştine, Prizren, Mamuşa merkezlerinde bulunan "Abdyl Frasher (PZ)", "Emin Durak (PZ), Mustafa Baki (PZ), Elena Gjika (PR), Anadolu (MA)" Eğitim Bakanlığına Bağlı İlköğretim Okullarında Türkçe eğitim gören öğrencilerin velileri ile yapılmıştır. Örneklem ise 1. 2. 3. 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin velileri dahil edilmiştir. Toplamda 153 veliye anket uygulanmıştır. Veliler verilen online eğitimin asla yüzyüze yapılan eğitimin yerini almayacağını kanaatine vardılar. Online eğitimin öğrencilere sağladığı avantajların, sağladıkları dezavantajlara nazaran daha az olduğu düşünülüyor. Veliler covid-19 pandemisi sürecinde çocukların dijital araçları gereğinden fazla kullandıklarını belirtti. Bunun nedenleri sorulduğunda ise evde sıkıldıkları, sokağa çıkma yasağı, arkadaşlarını uzun süre görememeleri gibi birçok nedenin olduğunu dile getirdiler. Pandemi dolayısıyla eğitimin, uzaktan olması gerektiği düşünülse de çoğunluk tarafından ilköğretim ve özellikle 1. ve 2. sınıfların yüzyüze eğitim alması gerektiği düşünülmüştür. Bunun sebebi ise okula daha yeni başlamış ve yaşları çok küçük olan öğrencilerin daha yeni yeni okuma ve yazma öğrendikleri için online eğitimin, gerek teknolojik araçları kullanmakta zorluk çekmeleri olsun, gerek çalışan ailelerin her zaman çocuklarının başlarında olamamaları olsun yeterli olmadığı düşünülmüştür. Covid-19 pandemisi ve dolayısıyla da sokağa çıkma yasağı, öğrenciler ve velilerin her zamankinden daha fazla bir süreyi evde geçirmelerine ve bu süreçte de aile bağlarının güçlenmesine yol açtı. Bu bağ covid-19'un onlara getirdiği en pozitif etkilerden biri olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 Pandemi Sürecinde Velilerin Gözünden İlkokul Öğrencileri

KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİN SERGİLEDİĞİ PROBLEM DAVRANIŞLARA YÖNELİK SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UYGULADIKLARI ÖNLEM, MÜDAHALE STRATEJİLERİ VE YÖNTEMLERİ

Mynever Basha
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren,
Kosovë,

Özet

Her bireyin öğrenme biçimi, hızı ve öğrendiklerini uygulaması farklılıklar gösterebilmektedir. Her birey diğer akranlarıyla aynı kapasitede olmayabilir ve farklılık gösterebilir. Günümüzde özel gereksinimli birey sayısı giderek artmakta. Bu artışın sebebi çevresel nedenler, erken doğum veya tıbbın ileri derecede sağlık sorununa sahip olan bebekleri yaşatmaları, trafik kazaları, annenin bebeğiyle kan uyuşmazlığı, annenin yaşı 17'den küçük 35'ten büyük olması, annenin kronik hastalıkları, annenin madde bağımlısı (alkool, sigara, uyuşturucu) olması, doğum sonrası bebeğin farklı hastalıkları ve daha fazla nedenlere dayanabilmektedir. Sınıf öğretmeni, özel öğrenciyi en iyi şekilde yetiştirmelidir: aynı yaştaki akranlarıyla aynı ortamda eğitilmeli, onların sosyaleşmelerine yardımcı olmalıdır, özel öğrencinin yeteneklerini keşfedip onları geliştirmelidir. Böylece özel gereksinimli öğrenciler, öğretmenleri ve aileleri yardımıyla kendilerini özgürleştirebilirler ve bağımsız yaşam becerilerini kazanarak mutlu ve aktif birer birey olabilirler. Özel gereksinimli öğrencilerin önemini dikkate alarak Kaynaştırma Öğrencilerin Sergilediği Problem Davranışlara Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Uyguladıkları Önleme ve Müdahale Stratejileri ve Yöntemleri adı altında çalışma yapılması uygun görülmüştür. Sınıf öğretmeni, özel gereksinimli olan öğrencilerin eğitilmesi normal gelişim gösteren çocukların bulunduğu sınıfta kaynaştırılmasında güçlü bir arabulucudur. Bu araştırmanın genel amacını, 2020/2021 eğitim-öğretim yılı Prizren, Mamuşa ve Priştine illerinde bulunan ilkokullarda görev yapan Sınıf Öğretmenlerinin bazı demografik özelliklere göre kaynaştırmada öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi ve öğretmen yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi oluşturmaktadır. Bu araştırma nicel araştırma yönteminde tasarlanmıştır. Araştırmaya 46 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin çoğu velilerin özel çocukların eğitilmesinde büyük katkı sağladıkları savunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin görüşlerinden bir diğeri de özel çocukların eğitilmesinde okulun araç- gereçlerinin günümüze uygun bir düzeyde var olmasını savunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma Öğrencilerin Sergilediği Problem Davranışlara Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Uyguladıkları Önlem, Müdahale Stratejileri ve Yöntemleri

ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE OYUNUN ÖNEMİ VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

Sera Kotere
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren,
Kosovë,

Özet

Bu çalışmada okul kavramları açıklanarak, ilköğretim ve okulöncesi döneminde çocukların eğitiminde oyunun önemi, aralarında ilişkiye dikkat çekilmiştir. Nitel araştırma yöntemi ve veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırma, 2020–2021 eğitim–öğretim yılının ikinci döneminde, Prizren şehrinde bulunan 3 ilköğretim okulunda görev yapan 16 sınıf öğretmeniyle, 3 devlet ve 3 özel okulda görev yapan 14 anaokulu (Türk ve Arnavut) öğretmeniyle yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucu elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin oyunu bir öğrenme yöntemi, kişilik ve gelişimde önemli bir yer olduğu, çocukların kendini ifade etme biçimi, eğlence aracı ve gelişim destekçisi olarak tanımladıkları belirtilmiştir. Öğretmenlerin ise oyunlar esnasında gözlemci, ortamı sağlayan, yol gösteren, güvenliği sağlayan katılımcı rollerini üstlenerek çocukların oyunlarına dahil oldukları sonucuna varılmıştır. Oyun için en ideal zaman dilimi 15dk-30dk olduğu ancak mevsimsel olarak farklılıkları gösterdiği sonucuna varılmıştır. Oyun esnasında tüm çocukları oyuna dahil etme görevini üstlenen öğretmenlerin, ödül olarak sözel ifade, alkış ve sembol kullandıkları, ceza yöntemi olarak ise oyuna ara verdirme ve ceza kullanmamaları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Çocukların eğitiminde oyunun önemi ve öğretmenlerin görüşleri*

DHUNA DHE DISKRIMINIMI NË KOSOVË SI SHKAKTAR I PANDEMISË COVID-19

Zinije Braho
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren,
Kosovë,
zinijebraha@gmail.com

Përmbledhje

Me përhapjen globale të COVID – 19 dhe ndikimet e saj qoftë në aspektin shëndetësor, ekonomik ashtu edhe psikologjik sollen deri te mbyllja e institucioneve shkollore, dhe institucioneve të tjera në vend, sa ndikoi në uljen ekonomike si dhe keqësimin e gjendjes financiare si pasojë e këtyre a u shtua dhuna në familje, e veçanërisht vendosja e kufizimeve të lëvizjes për qytetarët?. Sa ka ndikuar kjo mos liri e lëvizjes në vetëkontrollimi të saj, duke i shkaktuar gjithënjë e më shumë pasoja negative vetes, familjes dhe shoqërisë, për shkak të pamundësisë së ndërrimit të ambientit ne rastet kur ndodheshin mospajtime midis bashkshortëve apo familjes në përgjithësi. Sa është tregues ne rritje kjo formë e dhunës në familje në aspektin fizik e psikologjik në institucionet tona që kanë të bëjnë me parandalimin, kontrollin e këtyre dukurive sidomos diskriminimit gjinor, gruas, por ne disa raste edhe ndaj fëmijëve dhe të moshuarve. A po raportohen këto raste të dhunës në vend, duke ditur disa raste mos raportimesh për shkak të turpit, frikës, ndërsa kur është fjala për dhunën ndaj fëmijëve kjo nuk raportohet nga ata duke mos qenë në gjendje ta bëjnë këtë. Shumica e grave nuk e raportojnë dhunën për shkak të mospërkrahjes, sepse po ta bëjnë këtë raportim nuk e kanë askënd që t'i qëndrojnë prapa. Cilat janë shkaqet e ndryshme që vijnë nga numri- kërkesa në rritje i psikologëve ne institucionet publike, përfshirë edhe institucionet arsimore të të gjitha niveleve për të ulur këto dukuri negative në shoqëri, ne atë mënyrë që të gjithë ta kenë mundësinë e mbajtjes së seancave psikologjike pa pagesë për vetedim anti diskriminues. Cala janë rruget që duhet berë për të zvogluar rastet e dhunimeve seksual, sa është i rëndësishëm përmisimi i vetëdijësimit, kontrolli dhe siguria e qytetarëve, ofrimi i trajtimeve për të gjetur shkasat ne parandalimin e dhunës dhe diskriminimit në Kosovë.

***Fjalë Kyçe:** Dhuna, diskriminimi, COVID 19, Kosocva, kufizimi i lirisë së lëvizjes se qytetarve.*

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ OKUL UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI

Özlem Öztürk*
Türkiye,

Gökhan Öztürk
Türkiye,
gozturk14@gmail.com

Özet

Müzik öğretmeni adaylarının, meslek öncesi eğitim süreçlerinde edindikleri bilgi ve becerileri pekiştirme imkanı buldukları en önemli aşama okul uygulamalarıdır. Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerini kapsayan ve deneyimsel bir öğretme-öğrenme modeli olan okul uygulamalarının amacı, hizmet öncesi öğretim süreçleri yoluyla kazanılan mesleki bilgi ve becerileri gerçek eğitim-öğretim ortamlarında pratiğe aktarmak ve yeni deneyimler kazandırmaktır. Bu uygulamalar yoluyla, mesleki kimlik, mesleki sosyalizasyon ve özyeterlik algısı gibi bazı unsurların yanı sıra müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumların da olumlu yönde şekillenmesi amaçlanmaktadır. Buna karşın güncel eğitim araştırmaları okul uygulamalarının niteliğini olumsuz etkileyen bazı sorunların yaşandığına işaret etmektedir. Genel bir özetle, bulgular; uygulama süresinin yetersiz olduğunu, paydaşların görev ve sorumluluklarının açık biçimde tanımlanmadığını, uygulama okullarındaki koşulların uygun olmadığını, öğretmen adayı, uygulama öğretmeni, uygulama öğretim elemanı ve okul yöneticilerinin okul uygulamaları konusunda gerekli yeterliklere sahip olmadıklarını, öğretmen adaylarının sürecin başında yeterince bilgilendirilmediklerini, etkili bir ders hazırlığı süreci geçirilmediğini, yeterli ve nitelikli ders işlenemediğini ve öğretmen adaylarının öğretim becerilerinin yeterince gelişmediğini göstermektedir. Alanyazında farklı branşlardan adaylarla konuyla ilgili tatmin edici sayıda araştırma yürütülmüş olmasına karşın müzik öğretmeni adaylarıyla yürütülen çalışmaların sayısı oldukça yetersizdir. Bu bağlamda, okul uygulamaları teması altında müzik öğretmeni adaylarının beklentilerine ve karşılaştıkları problemlere odaklanan çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Yukarıdaki görüşler doğrultusunda bu araştırmada, bir grup müzik öğretmeni adayının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri saptanmış ve uygulama sürecinin müzik öğretmenliği mesleğine yönelik tutumlar üzerinde etkili olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma, Müzik Öğretmenliği Programı'na kayıtlı olan ve okul uygulamalarına katılan 18 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan adaylar gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Nicel betimsel bir yaklaşımla yapılandırılan çalışmada veriler Okul Uygulamalarına İlişkin Görüşler Formu ve Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Ayrıca, adaylara iki açık uçlu soru yöneltilmiştir. Nitel verilerin analizinde betimsel istatistik teknikleri kullanılmış, bulguların sunumunda müzik öğretmeni adaylarının görüşlerinden alıntılar verilmiştir. Adayların, uygulama öncesi ve sonrası tutum puanları arasındaki fark ile tutum puanları ve görüşleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde non-parametrik çıkarımsal istatistik tekniklerine başvurulmuştur. Ulaşılan sonuçların, okul uygulamalarını planlama aşamasında paydaşlara bazı önemli ipuçları sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Öğretmeni Adayları, Okul Uygulamaları, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum

DETERMINATION OF MOMENTS AND DENSITIES OF RANDOM FUNCTIONS AT THE OUTPUT OF DYNAMICAL SYSTEMS IN THE MAPLE ENVIRONMENT

Gasimov Gurban
Assoc. Prof. Baku State
University, Azarbaijan
gkurban@mail.ru

Rzayev Etibar
Assoc. Prof. Baku State
University, Azarbaijan
etibar1948@gmail.com

Aghayeva MİRVARI
Assoc. Prof. Baku State
University, Azarbaijan
mirvari66@mail.ru

Abstract

The paper investigates dynamical systems described by linear differential equations of the 1st and 2 nd orders, the input of which receives random signals in the form of a square of a random function with a normal distribution. Using integral representations of solutions of the corresponding Cauchy problems with weight functions of practically important types, as well as characteristic functions of normal systems generated by input signals, the moments of random functions at the output of dynamical systems are calculated. In the second part of the work, on the basis of calculated moments, using the well-known Ecworth formula, approximate analytical expressions for the densities of output random processes are obtained, and graphs of these densities are plotted in the Maple environment at various points in time. It is found that the graphs obtained for 1st -order equations at large values of time differ little from the curve of the normal distribution.

Keywords: *Density of distribution, moments random process, decomposition by orthogonal polynomials, correlation matrix, characteristic function*

ERGENLİK DÖNEMİ DEPRESYONLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Narmina Mirzaliyeva
Social Sciences and Psychology Baku State Universit
Azerbaycan
mirzaliyevanarmina95@gmail.com

Özet

Çocuklar ergenlik döneminde çok hassastırlar. Bu zamanda kendilerini bir insan olarak anlamaya başlarlar, dünyadaki yerlerini bulmaya çalışırlar, rollerini anlarlar, neden yaşadıkları hakkında konuşmaya başlarlar. Ayrıca bu yaşta çocuklar ilk kararlarını kendi başlarına vermeye başlarlar.

Birçok genç sertdirler, etraflarında olan her şeye çok sert tepki verir. Kötü okul performansı, aile sorunları, ilk aşk kalp kırıklığı - bunlar ruh üzerinde bir iz bırakan yaşam denemeleridir. Büyüyen biri, tüm problemlerle acısız bir şekilde başa çıkıyor, gelecekteki bir davranış modelini başarıyla oluşturuyor ve biri için tüm hayal kırıklıkları ağır bir stres haline geliyor.

Depresyonu tetikleyen faktörler 13 ila 18 yaş arasındaki ergenlerde depresyon aşağıdaki nedenlerle ortaya çıkabilir:

- Olumsuz aile ortamı. Aile içi çatışmaların sık olduğu durumlarda çocuk kendini mutsuz hisseder. Annesine ve babasına yük olduğunu düşünür. Depresyon, aşırı koruyucu ebeveynlik veya destek eksikliğinden de kaynaklanabilir.
- Çalışma. ödev sorunları. Bugünün okul çocuklarının üzerindeki yük çok büyük. Hafta içi dersler, ders saatleri, bölümler, öğretmenli dersler. Tüm ergenler bu tür bir stresle başa çıkamaz. Bu nedenle okulun gerisinde kalmaya, üzülmeye, güvensiz hissetmeye başlarlar.
- Sık ikamet değişikliği. Her değişiklikte ergenler yeni çevreye uyum sağlamak, arkadaş aramak zorunda kalıyorlar . Sık ikamet değişikliği, dengesiz bir duygusal duruma neden olur.

d. Ergenlerde depresyonun nedenleri arasında, bu yaşta vücutta meydana gelen süreçleri vurgulamaya değer. Bu dönemde yapısal ve hormonal değişiklikler meydana gelir. Görünümdeki bir değişiklik nedeniyle, hormonal arka plan, davranış biçimleri, ruh hali değişikliği ve saldırganlık patlamaları meydana gelir. Çocuklar arasında, kendi kurallarını ve belirli bir yaşam biçimini dikte etmeye başlayan liderler ortaya çıkıyor. Belirlenen gereksinimleri karşılamayan ergenler genellikle sosyal dışlanmışlardır. Bu durum da depresyonu tetikler.

e. Bilgisayar ve internetin varlığı. Bir yandan modern teknoloji çocukların hayatını kolaylaştırdı. Hemen hemen her türlü bilgi ve kitap internette bulunabilir. Öte yandan bilgisayar ergenleri olumsuz yönde etkilemektedir. Oyunlara, sanal iletişime dahil olmaya başlarlar ve böylece gerçek hayattan uzaklaşırlar, kötü bir ruh hali ve depresif bir durumla karşı karşıya kalırlar.

Ergenlerde depresyon belirtileri. Bir gençte depresyon oluşumundan aşağıdaki belirtilerle şüphelenebilirsiniz:

- üzgün durum;
- enerji eksikliği, yorgunluk hissi şikayetleri;
- unutkanlık;
- isyankar davranış;
- sinirlilik;
- sık sık öfke patlamaları;
- gündüz uykululuk ve gece uykusuzluk;

- h) okul performansında düşüş;
- i) olaylara, etkinliklere, favori eğlencelere ilgi kaybı;
- j) yeme bozuklukları (yemek yemeyi reddetme veya aşırı yeme);
- k) ölüm teması ile takıntı.

Ergen depresyonunun belirtileri, yaşamda zaman zaman değişir. 13-14 yaşlarında çocuklar duygularını ve deneyimlerini başkalarından saklamaya çalışırlar. Bununla birlikte, depresyon yine de ketlenmiş reaksiyonlarla kendini gösterir.

Depresyonu nasıl önleriz?

Aile ikliminin iyileştirilmesi, 13-16 yaş arası ergenlerde depresyon belirtilerinin ortaya çıkmasını önlemede önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveynlere şunlar tavsiye edilir:

- ✓ Eğitim sürecinde aşağılanma ve cezadan kaçınmaya çalışın. Olumsuz hareketlerinizle, yalnızca bir gencin işe yaramaz veya aşağılık hissetmesini sağlayabilirsiniz.
 - ✓ Hayatın zor zamanlarında, önce çocuğu dinlemek önemlidir. Ancak o zaman uygun tavsiye verilebilir.
 - ✓ Çocuğu sürekli gözetim ve bakım altında tutmayın. Aşırı ebeveyn kontrolü, bir genci güvensiz ve bağımlı bir kişiye dönüştürür.
 - ✓ Anne veya babanın istediği gibi davranmaya zorlamamak ve belirli bir meslek seçimini dayatmamak. Bir genç, özgürlük duygusuna ihtiyaç duyan bir kişidir.
- Sorunlu ergenlerde depresyonu tedavi etmek ve önlemek kolay bir iş değildir. Bu ancak velilerin psikolog veya psikiyatrist ile işbirliği ile çözülebilir. Sadece kapsamlı önlemler olumlu bir sonuç elde edebilir.

Keywords: *Density of distribution, moments random process, decomposition by orthogonal polynomials, correlation matrix, characteristic function*

PATENTA, ROLI DHE RËNDËSIA E SAJ NË KOSOVË

Jaldeze Ramadani
E-mail: jalldeze.ramadani@gmail.com

Artiola Kuqi
E-mail: artiolakuqi2000@gmail.com
Law students at the University "Ukshin Hoti" of
Prizren

Përmbledhje

Patenta/imi është një e drejtë ekskluzive e dhënë për një shpikje, e cila ka të bëjë me krijimin intelektual të diçkaje në mënyrë të re, e cila nuk ka qenë e krijuar më parë në atë mënyrë. Kjo lëshohet për shpikje të reja të cilat nuk janë krijuar më parë nga personat e kualifikuar në fushën e arritjes dhe të cilat duhet të zbatohen në industri, përfshirë edhe bujqësinë. Sa aplikohet kjo e drejtë tek ne. Ku qendron rëndësia e patentës për pronarët. Cilat janë ndalesat behët për arsye sepse shpikësit mund t'i humbasin të ardhurat të cilat do t'i kishte fituar nga shpikja e tij. Këto shpikje mund të përdoren nga personat e tjerë vetëm me ekzistimin e marrëveshjes ligjore midis pronarit të patentës dhe personave të tjerë. Sa kanë interes personat të zbatojn në Kosovë?. A respektohet sa duhet ideja e pronarit ?. Cili institucion benë mbrojtjen e ketyre patentave, cilat janë procedurat e patentimit. Sa janë të vlefshme këto patetime, ç'far afati kohor bartin?. Sa patenta të vlefshme kemi sot në Kosovë ?.

Fjalë Kyçe: *Patenta, Kosova, mbrojtja ligjore, vlefshmëria, roli, rëndësia.*

PËRCEPTIMET E MËSIMDHËNËSVE TË ARSIMIT FILLOR RRETH ZBATIMIT TË KURRIKULËS SË RE TË KOSOVËS

Prof. asoc. Dr. Shemsi Morina
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren

Përmbledhje

Interesimi për të studiuar Kurrikulën e re të Kosovës, vjen si prirje kureshtare për të hulumtuar se si është pranuar nga perspektiva e mësimit në mësimdhënësve. Zbatimi i kurrikulës së re përveç ndryshimeve në planprograme, ka për qëllim një qasje të re metodologjike në mësimit në mësimdhënësve. Ajo nuk është studiuar mjaftueshëm, dhe pikërisht për këtë mund të themi se është një problematikë që kërkon të ndriçohet më shumë dhe në mënyrë sistematike. Kompleksiteti i zbatueshmërisë së kurrikulës së re me vështirësi po gjen zbatim në praktikë nga disa mësimitdhënës në arsimin fillor, dhe pikërisht për këtë arsye u përcaktova të hulumtojë perceptimet e mësimitdhënësve lidhur me këtë problematikë. Shumë ekspertë të fushës së arsimin, konsiderojnë se Kurrikula e re paraqet më shumë një ndryshim sipërfaqësor, se sa një një varg komponentësh që mund të sjellë ngritje të cilësisë në arsim. Për t'u njohur më afër me këtë çështje, natyra e studimit kërkon shfrytëzimin e llojeve të ndryshme të materialeve dhe përdorimin e metodologjisë më të begatshme në mënyrë që të kemi një efikasitet më të lartë të natyrës së hulumtimit. Me qëllim që të kemi një pasqyrim real të gjendjes, kemi formuluar qartë pyetjen kërkimore, kemi përzgjedhur kampionim të mjaftueshëm, instrumente efektive për mbledhjen e të dhënave dhe variabla që mundësojnë ndriçimin e problematikës që e kemi objekt studimi.

Fjalë Kyçe: Kurrikulë, planprogram, nxënës, mësimitdhënës, të nxënës cilësor

PËRAFRIMI I KURRIKULAVE UNIVERSITARE NË PROGRAMET E MËSUESISË, NJË SFIDË NË SHËRBIM TË STUDENTËVE.

Dr. Asllan Vrapì.
Universiteti "Ismail Qemali" Vlorë.
vrapi.asllan@gmail.com

Përmbledhje

Atdheu ynë, Shqipëria, është në prag të çeljes së negociatave me Bashkimin Evropian. Një nga sfidat me të cilat do të përballë procesi i negociatave është edhe arsimiti i lartë, në radhë të parë legjislativi i tij. Në fakt në Republikën e Shqipërisë është miratuar Ligji për Arsimin e Lartë në vitin 2015. Në përputhje me Procesin e Bolonjës janë përcaktuar parimet bazë të funksionimit të tij. Aktualisht në vendin tonë ka një numër të konsiderueshëm programesh universitare në profilet e mësuesisë në disa universitete. Hapja e tyre në universitetet rajonale ka ardhur si domosdoshmëri dhe si shërbesë ndaj kërkesave të studentëve për këto programe. Nga një studim i kujdesshëm vihet re se studentët të diplomuar në të njëjtin profil studimi por nga institucione universitare të ndryshme gjenden përpara sfidave të njëjta por me kurrikula studimi të ndryshme. Hapja e këtyre programeve kërkon edhe nevojën e përafrimit të kurrikulave për programe të njëjta. Ky përafrim i kurrikulave universitare në programet e mësuesisë bëhet shumë më tepër i domosdoshëm sepse studentët e diplomuar mësues në programet e mësuesisë pas diplomimit dhe praktikës profesionale një vjeçare i nënshtrohen edhe dy testeve siç janë Provimi i Shtetit për liçensim në programet e rregulluara dhe Portali "Mësues për Shqipërinë" për punësim në arsim. Atëherë cilat janë disa nga vështirësitë që duhet të tejkalohen që të kemi kurrikula universitare të përafërta në programet e mësuesisë?

Fjalë Kyçe: kurrikula universitare, përafrimi i kurrikulave, programe mësuesie, programe studimi, student.

SFIDAT E MBROJTJES JURIDIKO CIVILE TË AUTORIT NË KOSOVË.

Dafina Bytyqi
Universiteti "Ukshin Hoti" Prizren
dafinabytyqi.20@gmail.com

Përmbledhje

Personit fizik, i cili nga mendja e tij, intelekti i tij nxjerr diqka për publikun, si autor sot pothuajse e drejta e tij autoriale cenohet në shumë raste, e cila mbrohet me ligj, e për të cilën mund të kërkoj mbrojtjen e të drejtës së tij. Autori të drejtën e tij mund t'a kërkojë me mbrojtje gjyqësore, nëse atij i shkaktohet dëm material, ai me mjetin juridik; kërkesëpadinë, mund të kërkoj nga gjykata që t'i bëhet kompensim për fitimin e humbur dhe zhdëmtim të posaçëm. Edhe pse këto të drejta janë të mbrojtura me ligj, në shumicën e rasteve palët ankohen që këto të drejta nuk respektohen, për arsye të ndryshme nga organet kompetente në Kosovë. Ku shkelen këto të drejta më së shumti? Një element tjetër është dhe nga mosdija dhe dija; sipas mosdijes mund të ndodh që shumë persona nuk e dinë se duhet kërkuar autorizim, mbrojtje për veprën nga autori dhe sipas dijes mund të jetë se disa persona mund t'a keqpërdorin, kopjojnë, dhe t'a shfrytëzojnë veprën edhe kur e dinë se duhet kërkuar autorizim nga autori, mirëpo ata vazhdojnë në shkeljen e kësaj të drejte. Cilat mbeten sfidat në mbrojtjen e kësaj të drejte në vend, cilat janë mekanizmat rregullativ e ligjor që vihen në mbështetje këtyre të drejtave?

Fjalë Kyçe: Mbrojtja gjyqësore, shkelja e të drejtave të autorit, sfidat, autori dhe Kosova.

NDIKIMI I PANDEMISË NË PUNËSIMIN E TË RINJËVE NE KOSOVË

Dafina Abdullahu, PhD.c
E-mail: dafina.abdullahu @uni-prizren.com
University "Ukshin Hoti" of Prizren

Donita Kryeziu
E-mail: donita04pz@gmail.com
students at the University "Ukshin Hoti" of Prizren

Eriona Ahmetaj
E-mail: erionaahmetaj968 @gmail.com
students at the University "Ukshin Hoti" of Prizren

Përmbledhje

Të rinjtë në Kosovë, punojnë nëpër sektorë të ndryshëm, ku pjesa më e madhe e tyre, është e përqendruar në sektorët e tregtisë me pakicë, shitje, ndertimtari dhe restaurante, ku të gjithë sektorë mund të themi se janë të goditur mjaft nga pandemia. Sipas ASK, në vendin tonë të rinjtë e grupmoshave nga 15 -24 vjeç kanë një shkallë të punësimit 14,4%, ndersa ata të grupmoshave nga 25-34 vjeç kanë një shkallë më të lartë të punësimit rreth 36,6%. Siç po shihet mbetet ende sfidues punësimi i të rinjeve në vendin tonë. Sa prej të rinjëve kanë humbur vendet e punës?. Si dhe sa kanë ndikuar pandemia në aftësimin e tyre profesional?. Sa prej të rinjeve kanë mbajtur familjet dhe tani kanë mbetur pa punë?. A ka ndikuar orari i shkurtuar në ulje të pages?. A ka bërë pandemia që të rinjtë që kanë mbetur pa punë të emigrojnë në vendet Evropiane për një jetesë më të mirë? Te gjitha këto çështje do të mundohemi t'i trajtojmë në këtë punim. Grumbullimi i të dhënave do të bëhet përmes një pyetesori, i cili do t'i dedikohet të rinjëve të cilët aktualisht janë në punë për të kuptuar sfidat e tyre gjatë qëndrimit në punë në kushte pandemie, dhe të rinjëve të cilat kanë kërkuar punë. Pyetesori do të derkohet në formë online tek 100 respondente të grupmoshave 18- 34 vjeç. Analiza e të dhënave do të bëhet përmes programit statistikor SPSS.

Fjalë Kyçe: *Pandemia, të rinjtë, punësimi, ndikimi negativ, Kosova.*

KEY FACTORS THAT AFFECTS IN ENTERPRISE PERFORMANCE

Prof. Asoc. Dr. Drita KRASNIQI
Professor at University “ Ukshin Hoti ”,
Faculty of Economy, Prizren, Kosovo.
drita.krasniqi@uni-prizren.com

Liridon KRASNIQI
University “ Ukshin Hoti ”,
Faculty of Economy, Prizren, Kosovo.
liridonn.krasniqi@hotmail.com

Abstract

This study aims to analyze the main indicators that affect the success of enterprises in Kosovo, the key factors that affect the performance of the enterprise and will address some important issues of small and medium businesses. I also focused on the field of management and leadership, what models they use to have a successful business performance so what is their way to successful leadership. The key factors that affect the performance of the enterprise, especially in small and medium enterprises in Kosovo, is a very meaningful and necessary topic for researchers where the methodology used in this paper combines primary and secondary data which are provided by professional literature and scientific and a review of an extensive and contemporary literature, business management and leadership as well as its importance. Small and medium enterprises (SMEs) have an important economic role, due to their contribution to the functioning of the economic network and job creation throughout the world and especially in a small country like Kosovo. In this paper we will analyze the performance objectives, factors that increase the value of the enterprise and factors that reduce the value of the enterprise where it is known that the main problems related to business performance are lack of employee effectiveness and lack of finances, and the best to have successful performance of these companies are speed and reliability. The findings from this study can also be a contribution to the research of scholars from around the world as well as a contribution to the enrichment of international scientific literature.

Keywords: *Enterprise, management, performance, economy, SMEs etc.*

THE RIGHT OF REAL SERVITUDES ACCORDING TO LOCAL LAW COMPARED TO SOME EUROPEAN COUNTRIES

Assistant and doctoral student Kastriote Vlahna

Regular professor Hajredin Kuçi

Abstract

The right of real servitude as a real right over a foreign thing is a topic which according to the laws of Kosovo should have a more comprehensive treatment of this right. Based on the right of ownership, the right of real servitude has almost the same importance as the right of ownership. But despite its importance, it is not widely covered in local legislation and why it should be. Thus, for example, the problem and the need to treat the right of real servitude is needed to gain the right of servitude which is not treated enough, as well as the termination of this right. Unlike the law of Kosovo, European countries have treated the right of servitude more extensively and with special emphasis on the acquisition of this right, the extinction of this right.

This is the reason why he addresses this topic in the paper in question, precisely to compare the rights of European countries and noting that the right of real servitude in the same way will have to be addressed in the legislation of Kosovo.

Keywords: *Property right, servitude, property, ownership, profit, extinction.*

BUSINESSES AND THEIR IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT

Mr.Sc. Dafina Vlahna

Abstract

Economic development refers to the processes by which governments, businesses, and civil society groups come together to steadily increase revenue and improve their lives in a well-defined area. Local Economic Development (LED) is a participatory process in which people from all sectors work together to stimulate local trade activity, achieving a resilient and sustainable economy. This is a way to help create good jobs and improve the quality of life for everyone, including the poor and marginalized.

Commercial companies play a special role in the economic development of the country. Starting from individual companies, limited liability companies, limited partnerships, partnership companies, without which the development of the economy would not be considered either at the local level or at the central level. In this paper I will address the development of companies and their impact on economic development in the country.

Keywords: *companies, the impact of companies, economic development.*

OPINIONET E MËSIMDHËNËSVE TË ARSIMIT FILLOR NË KOSOVË RRETH QASJES NDAJ FËMIJËVE ME NEVOJA TË VEÇANTA

Prof. asoc. Dr. Shemsi Morina

Abstrakt

Në shoqëritë përkatësisht kulturat e ndryshme, qasja ndaj personave me aftësi të kufizuara, është e llojllojshme. Ajo ndryshon, konform nivelit të zhvillimit të kulturës të një shoqërie konkrete. Në kulturat më të përparuara qasja është diç më e favorshme, në krahasim më atë që ndodh në kulturat provinciale e të prapambetura. Personat me aftësi të kufizuara janë të vetëdijshëm se në kulturat provinciale dinjiteti i tyre është i nëpërkëmbur. Në disa kultura, fëmijët me aftësi të kufizuara i konsiderojnë si turp apo si dënim i Zotit. Prandaj, përballja me stereotipe të tilla, jeta u bëhet më e vështirë nga sa mendojmë ne (që e konsiderojmë veten normal), prandaj përkrahja, trajtimi dhe qasja duhet të jetë më e mirë se sa që është realisht.

Në kuptimin më të thjeshtë të fjalës: me aftësi të kufizuar nënkuptojmë atë që, një person në kushte të rregullta normale do të duhej të bënte pa vështirësi, ndërsa personi më NV (aftësi të kufizuar) nuk mund ta bëjë ose nëse e bën e bën me vështirësi, në krahasim më bashkëmoshatarët e tyre. Personat me aftësi të kufizuara në realitet mund të kenë një paaftësi, ose ndonjë vizion të dëmtuar apo të dobësuar, siç janë: vështirësi zhvillimore, vështirësi apo dëmtim në dëgjim, në të folur, në të parë; vështirësi fizike, vështirësi ndjenjësore ose në sjellje apo vështirësi intelektuale etj.

Qasja ndaj fëmijëve me NV duhet të jetë specifike e profesionale, siç është qasja shumë-dimensionale, shumë-strukturore, shumë nivelorë. Kurrikuli duhet të jetë i përpiluar në atë mënyrë që të ngërthejë në vete: mundësitë, nevojat, kërkesat dhe potencialin akceptues të tyre. Në fakt, kurrikuli duhet të jetë fleksibil, inkluziv, i përshtatur, i modifikuar, i dizajnuar, i adaptuar dhe i kompletuar me trajtim metodologjik, strategjik dhe i plotësuar me teknika të veçanta. Qasja ndaj tyre duhet të jetë e njëjtë sikurse me të gjithë fëmijët e tjerë, duke ju përshtatur nevoja specifike të secilit fëmijë me NV. Ata nuk dallojnë, për sa i përket dëshirës, dashurisë, nevojave, kërkesave, përkujdesit, dëshirës dhe nevojës për lojë, për të mësuar, për t'u vlerësuar, për t'u çmuar dhe për t'u respektuar, dhe pikërisht për këtë arsye është etike, që shoqëria e jonë të përkujdeset në mënyrë të barabartë për të gjithë.

Fjalë Kyçe: teknikë, qasje, formë, metodë, strategji, planifikim individual, të nxënë cilësor.

TREGU I SËGURIMEVE NË KOSOVË

Gazmore Rexhepi , PHD Cand , University St.
Clement of Ohrid ,
rexhepigazmore@gmail.com

Abstract

Insurance means the transfer of potential risk, property loss and / or non-property from the insured to the insurer, under an insurance contract; Insurance is a way or method that people, businesses and organizations use to transfer certain risks to the insurer. The concept of service is essential to insurance. The insurer sells the pledge to the insured. The validity of the contract will be checked in the future. The determination of premiums refers to the formation of insurance prices. The formation of insurance prices is significantly different from the formation of prices for other products. When other products are sold, insurers generally know the price of the products in advance, so prices are created to cover all costs and ensure a profit. However, insurers do not know in advance how much the cost will be. The insurance premium set may be ineligible to pay all damages and costs during the validity of the insurance policy. Only after the expiration of the insurance coverage period can the insurer determine its actual losses and costs. The insurer can determine its losses and real costs only after the expiration of the insurance period. business, which enables the insurer to compete effectively with other insurance companies and which enables the insurer to pay the damages and costs incurred. For many people, risk implies a kind of uncertainty about the outcome in a given situation. Leaving aside for a moment what we mean by uncertainty, we usually have a clearer understanding of what we mean when we include the term " risk" in our conversation.

An event can happen, and if it does, the outcome may not be favorable to us, we may not have the outcome we expected. The word risk means doubt about the future, as well as the fact that the outcome may put us in a worse position than we are at the moment. Traditionally, risk is defined as the uncertainty of the occurrence of a particular event that results in a loss. Legislation governing insurance and insurance companies is adapted to each country. In an effort to achieve greater unity and coherence, many states have codified or recodified insurance laws, their statutes, after prior codification. Many insurance regulators are designed to serve one or more of the three main purposes: First, to avoid fraud by policyholders. Adjustment to avoid fraud focuses primarily on market practices and agreements; Second, to ensure the solvency of the insured. The purpose of solvency insurance is mainly created by the regulation of insurance organizations, to avoid the consequences of careless, hasty or careless management of their resources.

Keywords: *insurance, legislation, management*

AKADEMİK BAŞARININ ARTTIRILMASINDA AILENİN KATILIMI

Figen ŞİŞKO

Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada akademik başarı kavramları açıklanarak, ilköğretim dönemindeki çocukların aile desteği ile akademik başarının arttırılması ve aralarında ilişkiye dikkat çekilmiştir. Nitel araştırma yöntemi ve veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırma, 2021–2022 eğitim–öğretim yılının ilk döneminde, Prizren şehrinde bulunan ilköğretim okulunda öğrenimini sürdüren çocukların ebeveynleriyle yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri toplama aracı olarak kullanılan anket, iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde kişisel bilgi formu, ikinci bölümde anne- babanın tutumu ve davranışı, eğitime katılımı, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ve okul-aile işbirliği başlıklarında düşünceleri ölçülmektedir. Ankette verilerin analizinde “Microsoft Office Excel” programı kullanılıp frekans (f) ve yüzdeler (%) alınmıştır. Programa girilen verilerden sonra ortaya çıkan verilerin çözümlenmesinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Yapılan analizler sonucu elde edilen bulgulara göre, ailelerin çocuklarında destekleyici tutum sergiledikleri, evde çocuklarıyla okul hakkında sohbet ettikleri, ödevlerinde yardımcı oldukları, öğretmen ve okul ile iletişimde oldukları, çocuklarında zaman ayırdıklarını ancak yaşadıkları sosyal çevrenin, statünün ve gelir düzeyinin çocukların başarısına etki etmediğini ve çalışır durumda olan ailelerin çocukların başarısında etki etmediğini sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: ilköğretimi, akademik başarı, eğitim, aile katılımı

GENÇLERİN ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK FARKINDALIKLARI

Esra Şinik

Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi

Özet

Yapılan bu araştırmada gençlerin çokkültürlü yeterlik algılarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya üniversite öğretimini tamamlayan 18 kadın öğrenci ve 15 erkek öğrenci olmak üzere toplam 33 öğrenci katılmıştır.

Çalışmanın amacı gençlerin çokkültürlü yeterlik algılarının demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Çokkültürlülük anlayışı dünyada barış, huzur, sevgi ve şefkati büyük kitlelerce yayılmasını amaçlar. Yapılan araştırmada çokkültürlülük kavramını gençler ve toplum arasında farkındalık yaratmaya hazırlamak için oluşturulmuştur. Yaşadığımız çevrede farklı kültürlere sahip bireyler var. Bundan kaynaklanarak hepimiz farklı kültürleri tanıyıp kaynaşmak ve iyi geçinmeye özen göstermemiz gerekmektedir. Bir ülkenin zenginliği o ülkenin kültürüne bağlıdır. Kosova'da Arnavut, Türk, Boşnak, Rom, Sırp, Aşgali olmak üzere 6 farklı kültür varlıklarını sürdürmektedir. Çokkültürlülük anlayışının daha da farkındalık gösterebilmesi için yurttaşlarımıza değişik kültür seminerleri, özel gün kutlamalarında kültür aktiviteleri, okulöncesi eğitiminden başlayarak yurttaşlık derslerinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Çokkültürlülük, küreselleşme, uluslararası etkileşim.*

EĞİTSEL OYUN İLE DESTEKLENEN ÖĞRETİMİN ÇOCUĞUN OKUL BAŞARISINA ETKİSİ

Merve PİNDUK
Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi

ÖZET

Çalışma, 2021-2022 eğitim öğretim yılında, Prizren il merkezinde bulunan okul öncesi ve ilkokullardaki öğretmenlerle nicel çalışma yapılarak, anket uygulanmıştır. Anketler devlet ve özel okullara dağıtılıp Türk ve Arnavut öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Örnekleme ise okul öncesi ve ilkokul sınıflarında okuyan öğrencilerin öğretmenleri oluşturmaktadır.

Geçmişte çocuklar tarafından oynanan oyunlara bakıldığında; genellikle çoğunun evin dışında, sokakta, boş bir alanda oynanan ve oynayan çocuk sayılarının da fazla olduğu grup oyunları olduğu görülmektedir. Günümüzden en az yirmiotuz yıl önce, yerleşim alanlarında çocukların oynayabilecekleri boş alanların daha fazla olduğu, hızlı kentleşmenin sonucunda sıkışık yerleşim düzeni, trafik gibi olguların artmış olması, boş alanların ve bahçeli ev sayısının azalmış olması; çocukların sokakta, geniş bahçede ya da boş alanlarda oynayabilecekleri çocuk oyunlarını azaltmıştır. Ayrıca eski yıllarda evin dışında oynanan oyunların sayılarının çok olmasının bir nedeni de aynı yerleşim alanında oturan insanların birbirlerine olan güvenleri ve insanlar arasındaki sıcak ve güven verici ilişkilerdir. Günümüzde insanlar birbirine karşı gittikçe yabancılaşmakta ve birbirlerine karşı güven duyguları azalmaktadır. Bu durum anne ve babaların, çocuklarının evin dışında oyun oynama isteklerine sınırlama getirmesine neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesinde Oyun, Eğitsel Oyunlar, Eğitsel Oyunun Başarıya Etkisi.

AUTISM EDUCATION MATERIAL REVIEW IN TERMS OF GRAPHIC DESIGN AND PRINT OFFERINGS

Lec.Yasin Yilmaz
Yalova University
info@yasinyilmaz.net

Assoc. Prof. Mehmet Emin KAHRAMAN
Yildiz Technical University
kahramanmehmetemin@gmail.com

Abstract

Graphic design; It is an indispensable part of sectors such as advertising and education, which brings together many disciplines, follows global developments and with its innovations. Graphic design; It is widely used in the stages of motivation, giving information, creating desire and attracting attention, which are the common denominators of advertising and educational environments. Graphic designers are constantly working on finding and creating new production techniques.

It is undeniable that the most important treatment path for children with autism is education. The idea that Graphic Art would be beneficial in developing educational material and therefore in autism education was the starting point of this research. For this purpose, material development studies are carried out to improve their basic behaviors. While developing this material, teachers' opinions were taken. For this purpose, qualitative research technique was used in the first part of the research, and data were collected with a semi-structured interview form with 15 teachers. In the second stage, "LENTICULAR" printed material was developed with the support of 3 experts in the field. In this study, material development processes will be discussed. With the support of 3 experts in the field. In this study, material development processes will be discussed.

Keywords: Graphic Design Principles, Graphic Design, Autism, Graphic Education, Special Education Materials.

SOCIAL COMMERCE TENDENCY ON SOCIAL MEDIA PLATFORMS: A STUDY AMONG UNIVERSITY STUDENTS

Mr. Tuğrul AKTAŞ
Yalova Universtiy
tugrulaktas@gmail.com

Dr. Özlem EFİLOĞLU KURT
Yalova University
ozlemekurt@gmail.com

Abstract

The use of social media has become very common in recent years, especially among new generation users. Social media platforms have brought social commerce, which is an extension of electronic commerce, to the agenda. In this study, the product purchasing tendencies of the Z generation on Instagram were investigated.

A lot of research on social trading trend has been examined. A data collection questionnaire consisting of 34 statements from different studies was created. The population of the research consists of active students of Yalova University in the 2019-2020 academic year. The sample of the research is a study group with 320 students selected from the universe. As a result of factor analysis, 10 sub-dimensions were obtained.

As a result of the research;

Habit positively affects the social trading tendency,
Hedonic motivation positively influences social trading propensity.
Trust in the seller positively influences the social commerce trend.
There is a significant difference between gender variable and social trading tendency.
As the frequency of Instagram use increases, the trend of social commerce increases.

hypotheses were accepted.

Keywords: Social Commerce, Instagram, Z Generation

4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ SOSYAL DAVRANIŞLARI İLE EBEVEYİN DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Dr. Esen Spahi Kovaç
Prizren “Ukshin Hoti” Üniversitesi
esenspahi@hotmail.com

Oya Yarımhoroz

Abstract

Araştırmada, dört-altı yaş çocuklarının sosyal davranışları ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç kapsamında veli görüşleri alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Prizren il merkezinde bulunan, özel ve devlet okul öncesi kurumlarına devam eden dört ile altı yaş grubu çocukların ebeveynleri (n=100) oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcıların görüşleri araştırmacı tarafından geliştirilen ve 12 maddeden oluşan Anket Formu kullanılarak alınmıştır. Anket Formunda; çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı, okul öncesi eğitim kurumuna devam süresi, okul dışında ilgilendiği etkinlikler, okul öncesi kurumuna başlamadan önce bakımını üstlenen kişi, evde bilgisayarda geçirdikleri süre, evde televizyon izleme süresi, anne babanın yaşı, anne babanın eğitim düzeyi, anne babanın (okul ve uyku zamanları dışında) çocuk ile aktif olarak ilgilendikleri süre ile ilgili maddeler yer almaktadır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 16.00 paket programı kullanılarak incelenmiş olup verilerin analizi ise betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak (frekans ve yüzdeler) değerlendirilmiştir.

Çocuğun okula devam süresiyle annenin ve babanın öğrenim durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında; annenin ve babanın eğitim seviyesi arttıkça çocuğun okula devam süresinin de arttığı görülmüştür. Çocuğun okul dışı etkinliklerine katılım ile kardeş sayısı ve annenin eğitim seviyesi arasındaki ilişkiye bakıldığında; kardeş sayısı ve annenin eğitim seviyesi arttıkça çocuğun okul dışı etkinliklere katılım oranının da arttığı görülmüştür. Çocuğun tv izleme süresi ile annenin çocukla ilgilenme süresi arasındaki ilişkiye bakıldığında; annenin çocukla ilgilenme süresi arttıkça çocuğun tv izleme süresinin azaldığı görülmüştür. Çocuğun tv izleme süresi ile çocuğun bilgisayarda geçirdiği süre arasındaki ilişkiye bakıldığında; çocuğun bilgisayarda geçirdiği süre arttıkça çocuğun tv izleme süresinin azaldığı görülmüştür. Anne babanın çocukla ilgilenme süresi ile çocuğun bilgisayarda zaman geçirme süresi arasındaki ilişkiye bakıldığında; anne babanın çocukla ilgilenme süresi arttıkça çocuğun internette geçirdiği zaman süresinin azaldığı görülmüştür. Anne ve babanın öğrenim düzeyi ile çocuğun bilgisayarda zaman geçirme süresi arasındaki ilişkiye bakıldığında; anne babanın öğrenim düzeyi arttıkça çocuğun bilgisayarda geçirdiği sürenin azaldığı görülmüştür. Çocuğun okul dışı ilgilendiği etkinlik ile çocuğun bilgisayarda zaman geçirme süresi arasındaki ilişkiye bakıldığında; çocuğun okul dışında katıldığı etkinliklerin oranı (bale, jimnastik, futbol, basketbol, bilgisayar, tiyatro, müzik, resim) arttıkça çocuğun bilgisayarda geçirdiği sürenin azaldığı görülmüştür.

Keywords: çocuklar, Prizren, araştırma

TÜRKİYE’DE KURUMSAL AKADEMİLER

Öğr. Gör. Özgür Doğan GÜRCÜ
Yalova Üniversitesi
odgurcu@yalova.edu.tr

Abstract

Kurumsal akademi kavramı Türkiye’de 2000’li yıllarla yaygınlık kazanmış olmakla birlikte, dünyada 1970’lerin sonlarından bu yana gündemdedir. Firmaların rekabet üstünlüğü sağlamadaki en önemli unsurlardan birinin insan kaynağı oluşunu fark etmeleriyle birlikte insan kaynağının eğitimi de aynı şekilde önem kazanmıştır. İhtiyaç duyulan yetkinliklere sahip personel temini konusunda problem yaşayan firmalar, kurumsal akademiler vasıtasıyla bu probleme çözüm aramışlardır. Başlangıçta şirketlerin kendi eleman gereksinimlerini karşılamak üzere oluşturulan bu yapılar, giderek daha özerk ve dışarıya da hizmet veren bir yapıya bürünmüşlerdir.

Konu ile ilgili yazın tarandığında, kurumsal akademilerin nasıl konumlandırıldığı, bu stratejik rolü nasıl ifa ettikleri konusunda ampirik kanıt eksikliği göze çarpmaktadır. Yerli yazında kurumsal akademi ile ilgili yayınların çoğu kurumsal akademinin ne olduğu ve nasıl algılandığı üzerinedir. Ayrıca bu çalışmalar tek ya da sınırlı sayıda birkaç kurumsal akademiye incelemektedir. Yabancı yazında ise kurumsal akademilerin bir veya iki yönüne odaklanılmaktadır. Örneğin, bazı araştırmacılar kurumsal akademilerde öğrenme stratejileri ve yönetişime odaklanırken, bazıları yöneticilerin ve liderlerin gelişimine, bazıları ise finansman kaynakları ya da şirket içi veya dışı ortaklıklara odaklanmaktadır.

Yine sınırlı sayıda vaka çalışmasından veya en iyi uygulamalardan oluşan ve genellikle teorik veya kavramsal dayanaktan yoksun olan kurumsal akademilerin nasıl operasyonelleştirileceğine dair kitaplar da bulunmaktadır.

Kurumsal akademilerin Türkiye’deki durumunu ortaya koymak için çok sayıda kurumsal akademiye ulaşmak ve kurumsal akademilerin tüm fonksiyonlarına ve boyutlarına odaklanan nicel bir yaklaşım benimsemek, bu aşamada gerekli görülmektedir. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı ampirik kanıtlara ulaşmak, Türkiye’deki kurumsal akademi fenomeni hakkında kapsamlı bir analiz ortaya koymaktır. İlk araştırma sorusu şu şekilde ifade edilebilir;

1. Türkiye’deki kurumsal akademilerin mevcut fonksiyonları ve süreçleri nelerdir?

Ayrıca, yazında önemli bir stratejik kaldıraç olarak görülen kurumsal akademilerin, bir örgütsel form olarak, eğitim birimlerinden kurumsal akademilere doğru nasıl dönüştüğü de irdelenecektir. Bu konumlandırma esnasında işletmelerin kurumsal akademi kurma davranışları kurumsal kuramın “meşruiyet” kavramı ile temellendirilmeye çalışılacaktır. İnsan kaynakları disiplininde kurumsal kuramın teorik arka plana alındığı çalışmalar yok denecek kadar azdır. İnsan Kaynakları uygulamaları doğası gereği yüksek oranda bağlama özgüdür. İK stratejileri ve uygulamaları, kuruluşun kültürüne, stratejisine ve yapısına derinden gömülüdür. Bu nedenle İK uygulamalarının ve politikalarının gelişimi ve yayılması, kurumsal kuram ile incelenebilir. Türkiye’de olduğu kadar yabancı yazında da ilgi çeken ancak kısıtlı sayıda çalışma ile incelenen kurumsal akademiler konusunda araştırma bulgularının yazına bir katkı sağlayacağı ön görülmektedir. 2. ve 3. araştırma sorusu şu şekilde ifade edilmiştir;

2. Bir örgütsel form olarak kurumsal akademiler nasıl ortaya çıkmıştır?

3. Şirketlerden hangileri, kurumsal akademileri verimliliği artırmak amacıyla kendi koşullarına uyumlayarak “ussal” bir biçimde benimsemekte, hangileri meşruiyet kazanmak amacıyla kendilerine uyumlamaksızın “normatif” bir biçimde benimsemektedirler?

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Akademi, Kurumsal Kuram, Meşruiyet